ВЕЧЕРНИЦѢ

ЛИТЕРАТУРНЄ ПИСЬМО ДЛЯ ЗАБАВЫ И НАУКИ.

Число 36. Львôвъ дня 8. Листопада 1862.

ПРОЛОГЪ

до поемы „Гайдамаки“

Т. Шевченка.

(Конець).

Ось такъ, сидя кôнцѣ стола,
Мѣркую, гадаю,
Кого просить? хто проведе?
На дворѣ свѣтає;
Погасъ мѣсяць, горить сонце;
Гайдамаки встали,
Помолились, одяглися,
Кругомъ мене стали, —
Сумно, сумно якъ сироти,
Мовчки поглядали.
„Благослови,“ кажуть, „батьку,
Поки маєшь силу;
Благослови шукать долѣ
На широкôмъ свѣтѣ...“
— Пострêвайте! свѣтъ не хата,
А вы малѣ дѣти,
Нерозумнѣ. — Хто ватажкомъ
Пôде передъ вами, —
Хто проведе?.... Лихо, дѣти,
Лихо менѣ зъ вами!
Выкохавъ васъ, выгодувавъ,
Выросли чи-малѣ!
Идете въ люде, а тамъ теперь
Все письменне стало...
Выбачайте, що не навчивъ;
Бо мене, хочъ били —
Добре били, не багато
Де-чому учили.
Хочъ московськои ось мовы,
Не втну таки й досѣ!
Що-жъ вамъ скажуть? — Ходѣть, сины;
Ходѣмо попросимъ.
Єсть у мене щирый батько*)
(Рôдного не має);
Дасть ôнъ менѣ раду зъ вами;
Бо самъ, здоровъ, знає,
Якъ то тяжко блукать въ свѣтѣ
Сиротѣ безъ роду,
А до того душѣ щирôй
Козацького роду.
Не ôдцуравсь того слова,
Що неня спѣвала,
Якъ малого сповивала,
Зъ малымъ розмовляла;
Не одцуравсь того слова,
Що про Украину
Слѣпый старець, сумуючи,
Спѣває пôдъ тыномъ;
Любить ѣѣ. — Ходѣмъ, дѣти,
На раду ласкаву.
Якъ бы не ôнъ спôткавъ мене
При лихôй годинѣ,
Давно-бъ доси заховали
Въ снѣгу на чужинѣ.
Заховали-бъ, тай сказали:
„Такъ-якесь ледащо.“
Тяжко, важко нудить свѣтомъ,
Не знаючи — за-що?
Минулося; щобъ не снилось,
Ходѣмо, хлопята!
Коли менѣ на чужинѣ
Не давъ погибати,
То й васъ прійме, привѣтає,
Якъ мати дитину.
А одъ ѥго помолявшись,
Гайда въ Украину!...
Добры-день же, тату, въ хату;
На твоѣмъ порогу
Благослови моихъ дѣтокъ
Въ далеку дорогу! —

*) Михайло Семеновичъ Щепкинъ.

СЫНЪ ОПРЫЩКА.

Повѣсть взята зъ праводнои пригоды.

(Продовженье.)

IV.

Коли панъ лѣсничій у побережниковôй хатѣ розжився утѣшно и при збаночку пива розговорювавъ изъ залицяючоюся побережничкою, молода панѣ сидѣла самотна пôдъ ôкномъ и нѣбы не дивлячи думала.

Передъ хатою на приспѣ сидѣвъ лишеный на сторожи побережникъ курячи люльку; а обôчъ нѣго ôвчарь молодый. Оба видко черезъ день якось изъ собою роздобрѣли, бо говорили прiязно и якось побережникъ негнавъ еще невôльного ôвчаря до арешту.

Побережникъ зверненый до ôвчаря розказувавъ ёму якусь пригоду, але той нѣбы слухаючій, видко неуважавъ зовсѣмъ на бесѣду побережника. Его очи глядѣли у далеко мрѣючй горы, зъ за котрыхъ саме зачинавъ выкочуватися мѣсяць, якъ ясне сьяюче кружило, смѣючій, повнолицій. Лучъ сходячого мѣсяця розсыпанй и розсѣянй долѣ лѣсомъ и буйными травами замаєными горбами, погожй були, на пасма срѣбнѣ розстеленй, тоненькй та густй якъ паутина. А на пасмахъ блестѣла роса, якъ премногй тысячи порошкôвъ свѣтлыхъ. Де куди по полянкахъ полохтѣли огнѣ червонй ôвчарськй и пôдходили клубы дыму зразу темнй, що разъ яснѣли и розвѣялися. Цѣла полонина лудна станула передъ очами бѣдного ôвчаря. Зôтхнувъ тяжко, знать бана за волею у горахъ его найшла.

„А що ты Гриню такъ зришъ у полонины, бануєшъ за ними небоже?" запытавъ ёго побережникъ.

„Говорѣть здоровй, минѣ може ихъ бôльше не бачити!", ажъ сумно сказавъ ôвчарь. „Богъ зна, чи коли доведеся минѣ погуляти по тыхъ горахъ, чи коли ще потужу я на сопѣлцѣ тыми плаями."

„Еге! брате, тыбъ загравъ що, я тобѣ дамъ сопѣлки, я чувъ, ты до того якъ родженый."

Та й не кажучи бôльшъ и слова, схопився, пôйшовъ побережникъ по сопѣлку.

Лишився самъ ôвчарь, ажъ задрожавъ, коли поглянувъ на горы. „Отъ лишъ пôйти теперь, куди очи понесуть, пôйти та и неверпутися бôльшъ.... Та щожь. ôнъ отъ бѣдувавъ бы за мене...."

Зацоркотѣло наразъ ôкно, ôтворилося, а красна панѣ въ бѣлôмъ убраню станула въ нёмъ; Гриньо уже й забувъ на полонину — станувъ якъ прикованый, незнавъ що изъ нимъ дѣялося. И панѣ якъ закаменѣла станула, коли поглянула на легѣня, якій ôнъ красный теперъ выглядавъ. Высокій молодець, зъ яснымъ чоломъ, кучерями густыми чорными, що ажъ полыскалися ôдъ лучѣвъ мѣсячнихъ, постава горда не для бѣдного ôвчаря, то здавався ôнъ уже не той невольный Гриньо, але якійсь чужій нещасливый чоловѣкъ высокого роду — сли вже лишъ люде высокого роду лишъ гожй та уродливй мають бути.

И ôвчарь и панѣ молода дивили мовчки на себе. обоимъ тяжко було зачати повести хоть одно слово. А прецѣнь булибъ говорили такъ радо зъ собою!

Першій зачавъ надумавшись Гриньо:

„Дивите, добра пане, на мене; шкода вашихъ очій, глядѣти на невольного и забраного молодця." Тай закрывъ собѣ лице, хотѣвъ ôдôйти, бо го щось стисло коло серця, коли подумавъ, що ôнъ такъ далеко и такъ низько стоить ôдъ тыхъ недобрыхъ. Нелюбивъ панôвъ. а прецѣ нынѣ бувбы дарувавъ цѣлый свѣтъ, кобы бути паномъ, кобы бути....

Жѣнки то все люблять, щобъ ихъ жалувати, хвалити. Усмѣхалася молода панѣ, та й каже:

„И я не вольна, бѣдный ôвчарю — Я у свѣтлицѣ невôльна, и такожъ утѣхи не маю нѣякои — я жію самотна, мôй мужъ то де инде бавиться...."

Овчареви полекшало, бо хоть одна душа за нимъ була на свѣтѣ. Хотѣвъ близше пôдойти до ôкна, але за тымъ часомъ вернувъ уже побережникъ изъ сопѣлкою.

„Озьде й сопѣлка — ходи небоже та заграй дещо, бо вже пôзно, та не много вже будемо сидѣти." Побережникъ и не догадувався, що ôвчарь говоривъ зъ панею за той часъ, а не боявся найменше, що ôнъ утече, бо знавъ за добре верховинця чемность. Посѣдали оба знова на приспѣ обôчъ себе, и ôвчаръ забрався преграватн сопѣлку. Кôлька разъ стрѣбувавъ гранья, але наразъ. якбы нагадався.

„Незнати чи панѣ неугнѣваються. що мы грати хочемъ?".... запытавъ побережника.

Побережникъ незнавъ самъ, що має сказати. Але зъ клопоту сёго выбавила ёго сама панѣ. Она еще стояла коло ôкна, учула що говорили.

„Грайте, грайте, я не бороню." сказала вона; „и я сама послухаю."

Заперла ôдтакъ ôкно. и сама выйшла на ганокъ, прислухуватися игрѣ. А ôвчареви нова душа ажъ вступила, цѣлый жаръ молодого серця верховинця перельявся въ одну нуту ревливу думки добошôвки, здавалося, що сопѣлка неученого ôвчаря говорить наче сердешнй слова закоханого легѣня. Переходивъ голосъ изъ голосу, якбы переплывавъ лише, то кликавъ знова, нѣбы изъ полонинъ тоскно. далекій тужливый гомôнъ гôръ. То була бесѣда легѣня до молодои панѣ.

А щожъ вона? .... Вона нѣма слухала того чудного, тôлько разъ уже спѣваного. тôлько разъ граного голосу, она ёго у верховинѣ неразъ чула, а чомужъ ôнъ такій чудный нездавався ѣй нѣколи, якъ нынѣ?

Тымъ часомъ побережникъ захотѣвъ курити люльку, та тихцемъ вынѣсся до пекарнѣ, якъ думавъ, бодай зо два разы ныкнути бакуну. Лишивъ ôвчаря зъ панею. Скоро ôдôйшовъ, уже и утихла сопѣлка, панѣ лѣсничина зачала бесѣду тиху зъ легѣнемъ, котрый несмѣло нахилився на ґанокъ — а що говорили вони изъ собою, хто тамъ зна? ....

Небавомъ ввôйшовъ побережникъ. Панѣ молода вытягла кôлька грошôвъ дрôбныхъ, дала побережникови на тютюнъ та й казала йти спати — и одôйшла у покоѣ.

Бѣдный Гриньо за хвильку пôйшовъ ночувати у арештъ.

Темниця сумна и пуста, сто разъ поганѣйша ёму теперъ здалася. Цѣлу нôчъ пересидѣвъ думаючи всяко, самъ незнавъ, що и якъ гадати и що зъ собою зробити. Бана за волею сильнѣще усёго запрятала ёго голову — бувбы теперъ свѣтъ ачейже давъ, кобы вôльный бути! — А щожъ зроблю, хоть утечу, де подѣюся, вороги недадуть жити, будуть слѣдити за мною. — — — Наразъ заблысло ёму у гадцѣ, прійшли ёму на умъ опрышки! А що, коли втечу, пôйду въ опрышки, роздобуду дома, а колись спаду, якъ яструбъ зъ верховины, укараю пана, а паню заберу та занесу въ бескиды!....

Думка родить думку, коли зачне снуватися въ головѣ, то якъ нитка тягнеся далѣ и годѣ кôнця ѣй дозрѣти.

Яло свитати вже, а Гриньо еще неспавъ, розгорѣлый бувъ, якъ грань пекло ёго, не тямився наче недужій. Поглянувъ на дверѝ, видиться отворенѝ — стрѣбувавъ, отворенѝ. Зôбрався у мигъ и выбѣгъ на двôръ. На дворѣ все було тихо, на востоцѣ яло зарѣти зъ легонька, и лише вѣтрець збудився и пролѣтавъ поволи.... Горы ледви що трошечка синѣли въ далекôй дали, Гринёви здавалося, що вони ёго кличуть....

Чи легко пташинѣ зъ клѣтки пущенôй вернути до ней? — Чи легко бажаючому свободы ôвчареви було вернути назадъ до темницѣ, коли мôгъ станути за часокъ на воли? —

За часъ недовгій ишовъ Гриньо вже горѣ полонинами, самъ незнаючи куди впередъ повернутися...

V.

Наставъ день ясный и погôдный, рушило все, що жило, раде й охоче, кожде до своеи працѣ, и у дворѣ пана лѣсничого всѣ повставали окрôмъ самои панѣ, котра мабуть хора еще лежала въ постели. Пана не було еще дома, слуги зъ побережникомъ позасѣдали въ пекарни, та нѣбы яке то святе, позакладавши руки розказували собѣ то се то те ждучи на обѣдъ. И коло того ледви що отъ якъ зъ напасти крутилася лѣниво червонолиця дѣвка — видко було заразъ, що слуги сами газдували.

Дѣвка варюча обѣдъ выйшла дровъ унести. Зъ цѣкавости заглянула и до арешту, хотѣла поговорити зъ ôвчарёмъ, бо такôй хоть ôнъ и замкненый бувъ, ѣи щось тягло его бодай видѣти.

Перепуджена уже й безъ дровъ вернула бѣгцемъ межи челядь. „Гей чуєте,“ Гриньо утѣкъ зъ арешту, Дверѝ стоять отворомъ, а за нимъ и слѣду нема.

Побережникъ зблѣдъ якъ хустка, незнавъ самъ, що ёму ôдъ пана буде — пригадавъ собѣ добре, що можи дверѝ ôдъ арешту не замкнувъ. Але якъ скоро такъ надумався на брехню. Явъ хреститися вымовляючи слова: „Пекъ, запекъ, щезни, якась бѣда несамовита.... А якже, розломивъ замокъ?“

„Нѣ,“ каже служниця: „замокъ цѣлый. отворено такъ, якъ ключемъ.“

Побережникъ нѣбы задумався та й знова зачавъ: „Отъ упадоньку — ôнъ учора добре смѣючися казавъ, що лишь схоче то й утече. Несамовитый, бôгме!... А ще сночи замокъ оглянувъ, та й засунувъ и кимакъ у скобу зо двору ôдъ сѣнѝй; думаю не втече, хотьбы незнати що робивъ — а ого видишъ, чортова дѣтина! Еге! люде добрѝ, ёму дверѝ та замки пусте.“

Челядь выпулила очи на розказуючого побережника такôй, що ôвчарь має бути конче несамовитый. Тай нужъ кожде яло собѣ розказувати казку, що або чуло або видѣло, що Гриньо бувъ справдѣ такôй несамовитый.

Одно каже се а друге те, кожде хоче лѣпше знати, а дѣвки то вже до того май цѣкавѝ. Анна, котра неразъ у мясницѣ чѣпалася на силу ôвчаря гожого, зацыткуючи усѣхъ, каже пôвголосомъ:

„Говорѣть, таже ôнъ отъ и нашôй панѣ якесь мабуть даньє давъ, чи такôй зчарувавъ, я чула скôлька разъ, коли панѣ спали, якъ черезъ сонъ говорили, та все за Гриня.“

А друга ще якась цѣкавѣйша перерывае ѣи.“

Говори ты свое, на що крôзь сонъ; я вчора коли Гриньо гравъ а побережникъ увôйшовъ до хаты люльку закурити, бачила добре, якъ ôнъ зъ панею шептавъ щось....“

Усѣ наразъ запытали: „А що, ты нечула?“

„Нечула, бо я боялася, абы мене панѣ не видѣли.“ „Отъ такôй ôнъ несамовитый, хоть кажи куди хочъ!“ доложивъ побережникъ, тай забрався ити гетъ. „Треба,“ каже у селѣ сказати та звѣдати, чи ёго хто де не бачивъ, а може де й придыбаю.“

Коли выйшовъ, усѣ слуги якбы на одинъ голосъ розсмѣялися, тай лише покивали головами: Найдешъ ёго, незнати де; а хотьбы й найшовъ, ôнъ єму зъ очій ще утече.“

За невеликій часокъ уже й рознеслася вѣсть по всему селу, що ôвчарь утѣкъ зъ панського арешту. На однôмъ кôнци розказували, що Гриньо несамовитою силою отворивъ якъ ключемъ замки, а на другôмъ уже жоны та дѣвки голосили, що перекинувся въ кота, та выскочивъ коминомъ. Тай правда мусѣвъ перекинутися въ кота, бо въ день уже бѣлый утѣкавъ, а ёго и жива душа не бачила. За той часъ встала вже й панѣ лѣсничина. Закликала служницю до покою; а тота що найперше розкакуе:

„Ѣмость — Гриньо, ôвчарь утѣкъ изъ арешту!“ Панѣ зблѣдла и зновъ почервонѣла, знать, щось ѣй пригадалося наразъ страшного.

„Та якъ утѣкъ?“ запытала служницю:

„А хто ёго знае, якъ? Арештъ побережникъ замкнувъ добре, а рано я застала дверй отворомъ, гейби ключемъ отворенй.“ Двигнула плечима дѣвка зо два зо три разы: „Якійсь несамовитый, чи що....“

Панѣ задумалася на ту казку, а служниця пôйшла изъ покою недôждавшися жадноѝ бесѣды бôльше. Молода жѣнка, наче обожеволѣла, зачала сама до себе говорити: „Що казавъ минѣ спочи, те й зробивъ! Що я нещаслива зачну теперъ изъ собою?... Казавъ, що й замки ёго неудержать, сли я ёго люблю, пôйти въ опрышки бодай; а мене мусить взяти — хотьбы наложивъ и головою черезъ мене. А я нерозумна, ёму ще й казала, що ёго люблю!... Господи мôй Господи, чи въ мене учора розуму не було? Що я учинила, де я теперъ подѣюся сли хто за те дôзнаеся? — А мôй мужъ, та той ненависный переверне зô злости хату до горы ногами — я нещаслива!“ — А потому якбы надумалася чого иншого, стала спокôйна: „Або я тому винна, що ôнъ утѣкъ, чи я ёму помагала до того? Або я може тому винна, що мôй мужъ гôльтай, та що я ёго любити не можу? Чижъ я гожого овчаря може шукала, за нимъ ходила. Або я знаю, якъ оно й прійшло, що я ёго полюбила....“ Закрыла собѣ очи руками та й яла плакати.

Бѣдна панѣ! вона теперъ була, якъ тая замкнена голубиця у клѣтѣ лихого стрѣльця. Вона теперъ, сли што нападе ѣи жмурливого пана, буде гôркй дни мати изъ нимъ — хоть ôнъ може й самъ усёму бувъ причиною, нешануючи, якъ Богъ приказавъ, добру жѣнку.

Недалеко полудня приволѣкся до дому и панъ лѣсничій, веселый по доброй гостинѣ у ладноѝ побережнички. Жѣнка ёго выйшла на зустрѣчъ, а ôнъ якъ звычайне недобрый чоловѣкъ, кобы хоть марне слово сказавъ до неи, або спытавъ, чи здорова, що коло дому чувати; хорони Боже, позрѣвъ наче на яку служницю. Найперше що заговоривъ, було, що спытавъ, чи е що ѣсти.

Вона булабъ рада, що бôльше до нёго говорити, та розповѣсти, що ôвчарь утѣкъ; колижъ бо якось такъ ѣй тяжко промовити було до него, нѣбы хто ротъ ѣй замкнувъ на колодку. А въ дома нѣхто й неважився за ôвчаря спôмнути, усѣ зо страхомъ, лише чекали, чи панъ незапытае. Но якось на щастье не пытавъ нйчого, пôйшовъ до покою. За хвиль кôлька прибѣгъ изъ села на сторожи лишеный побережникъ, довго сирота чѣхравъ голову, думавъ якъ и що казати; знавъ що буде зле, — а сказати лишь треба. Якось увôйшовъ у покôй, и кланяеся.

„А що тамъ?“ запытавъ панъ лѣсничій. „Недобре вельможный пане — — — сѣи ночи ôвчарь замкненый утѣкъ....“

„Якъ — утѣкъ?“ зверещавъ панъ: „що выломився? кажи!“

„Нѣ — не выломився, утѣкъ дверьми, хоть замкненй були й одни й другй. Отворивъ собѣ, такъ якбы ключемъ, чи несамовитый, чи якій...“

„Несамовитый кажешь, драбе одинъ, теперъ несамовитый, — або ты его злодѣю пустивъ, або...“ Затявъ панище у злости зубы, та намѣсть що далѣ казати, ударивъ побережника кулакомъ у лице зъ такою силою, що, казалось, голова тому изъ плечей спаде.

Зачалажся цѣла бѣда теперъ у дворѣ, панъ розходився якъ якій скаженый, зробивъ зôправдне пекло зъ дому....

Бѣдна тота панѣ лѣсничина зъ своимъ мужемъ!

(Дальше буде.)

ЧАСТИНА

зъ Федьковича поемы „Новобранчикъ.“

Отъ выкрався и мѣсяць зъ раю,
Щобы ся добре придивить,
Якій гараздъ на руськôмъ краю;
Якъ тамъ живуть, та якъ тамъ жить;
Якъ Украина, якъ Подолье,
Якъ Галичъ, мовъ почесный стôлъ,
Стоять, та щиро Богу молясь
За князѣвъ своихъ, за батькôвъ,
За козакôвъ, за руську волю,
Що въ могилахъ глибокихъ спить...
„Чи вже не встанете нйколи?“
Спытается, та-й зновъ ся молить...
А Богъ не чуе, — Богъ нашъ спить!
Коли-жъ ôнъ встане, Галичане?

Лишъ не журѣться, встане гнеть;
Але теперь лишѣть, — най спить.
Якъ церкови церквами станутъ,
Вôтакъ молѣтесь, Галичане;
А теперь спѣть
Ажъ Богъ дасть свѣтъ. —
А въ Италіи цвѣтъ та цвѣтъ;
Укрывъ гору, укрывъ долину,
То у бервѣнки то въ калину;
Бо де руська нôжка ходить,
Тамъ бервѣнчикъ родить,
А де руська кровця кане,
Калиною стане. —
А кôлько то козацькои
Кровцѣ тутки льеться? — —

СЛÔВЦЕ ПРАВДЫ DZIENNIK-ОВИ LITERACK-ОМУ ПРО НАШОГО БАТЬКА

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

(Продовжѣнье).

Dziennik Literacki послѣдуючи вѣрно своѣй гадцѣ, пôддаючи все, що но руське, пôдъ свôй непохибный всевладичный судъ, мусѣвъ ся такожъ конечно въ своихъ колюмнахъ изъ нашимъ Кобзаремъ зострѣнути. — Причины, котрй заставили помянутого Dziennik-а Literack-ого и загаломъ цѣле ляцьке товариство про нашого вѣчнопамятного спѣвака говорити, здаеся зовсѣмъ очевиднй. Разъ вже тому, що каждый великій, особливо поетичный, духъ мусить стягнути увагу людій на себе: люде пертй якоюсь незнаемою силою заставляються придивлятися великимъ творамъ генія; могуть вони ѐго на якійсь часъ запôзнати, но нйколи на вѣки; прійде и мусить прійти конечно часъ, де ôдъ свѣту запôзнаный геній находить поборниковъ свои бозсмертности; — отъ якъ и нашъ Тарасъ; — Довго бувъ ôнъ знакомый тôлько невеличкому числу рôдныхъ писателѣвъ; не минуло кôлька лѣтъ, а вже ѐго безсмертнй творы мовъ „благовонне кадило" розноситься по всей рôднôй земли и цѣлющимъ бальсамомъ поприлягали до нашихъ великими муками и терпѣньями зболѣлыхъ сердець; и по нашôй Галичинѣ, тôй найбольше изолованôй и ôдъ спôвудѣлу зъ собратьями ôдорванôй, части святои Руси, ширяться вони чимъ разъ бôльше, и розгрѣвають рôднй серця.— Але не тôлько рôдный край величае и шануе свого кобзаря; ѐго слава розляглася вже голосно по цѣлôй Славлянщинѣ; ба и Нѣмцѣ споминають вже зъ шанобою нашого спѣвака правды и волѣ. — Друга причина, то та, котру мы вже выще спôмнули, що то спѣвакъ нашого народу руського, народу по сусѣдствѣ Ляхамъ найблищого но по забагахъ и тенденціяхъ ôдъ нихъ найôддаленнѣйшого... А ще й якій спѣвакъ! котрый цѣле наше зболѣле серце, цѣлу нашу душу народню, змучену и збиту злыднями и щербатою долею, словомъ цѣлу нашу истоту выспѣвавъ въ своихъ вѣчносвѣжихъ чистонародныхъ творахъ мовъ бы ѐи красками намамалювавъ, и заставивъ ввесь свѣтъ на неѣ дивитися; котрый проглянувъ своимъ орлиннымъ окомъ цѣлу нашу кровью и слѐзами написану бувальщину; сказавъ, що въ ѐй добре, а що срамотне, и назначивъ намъ просту непохиблену дорогу, показуючи куды намъ прямувати! — Такій спѣвакъ мусѣвъ конечно увагу сусѣднѐго народу, хоть бы то и ляцькій бувъ, зтягнути. — Появлялися про те ôдъ часу до часу въ рôжныхъ ляцькихъ газетахъ згадки а далѣ розправы про него; стали ляцькй молодшй и старшй поеты ѐго штучки, съ початку дрôбнй переводити, и самъ покôйный Wł. Syrokomla перевѣвъ кôлька дрôбнѣйшихъ штучокъ Тарасовыхъ. — При кôнцѣ житья нашого батька, появилася у Вѣльнѣ книжка: „Studium Tarasa Szewczenka z dołączeniem tłumaczenia Hajdamaków." — Ажь ось въ 1861 р. въ Лютôмъ выдерла намъ несподѣяна смерть нашого народнѐго мученика — пророка. — Заголосила тодѣ великимъ стономъ по своѐмъ сынѣ вдова Русь-Украина. — Та участь котру брали земляки й неземляки въ похороненью останкôвъ нашого кобзаря, показала, чимъ бувъ Тарасъ! Ажъ тодѣ знову зашумѣли всѣ ляцькй газеты! — По всѣхъ политичныхъ и литературныхъ письмахъ появилися то розправы про него, то дописы, описуючй ѐго похороны, розумѣеся въ рôжнôмъ дусѣ; одни говорили такъ, другй инакше, одни хвалили, другй ганили. — Сего року знову появився другій перевôдъ ляцькій пана Gorzałczyńsk-ого въ Кіѐвѣ, зъ хорошимъ переднымъ словомъ, въ котрôмъ выступае п. Горжалчинській въ обоpонѣ нашого кôбзаря противъ пана Совинського, „czując," якъ ôнъ каже „krzywdę wyrządzoną poecie — człowiekowi, дорѣкаючи ѐму гостро тымъ, що ôнъ „skalał nieporoczną postać wieszcza." —

Подôбно, якъ иншй газеты говоривъ и помянутый Dziennik Literacki, часто и густо про нашого Тараса при розмаитыхъ способностяхъ а навѣтъ въ осôбныхъ розправахъ ставаючи, розумѣеся, по сторонѣ тыхъ, котрй „skalać chcieli niepokalaną postać wieszcza," говорячи въ рôжныхъ мѣсяцяхъ рôжно, и цѣлкомъ собѣ противно, выставляючи ѐго, разъ яко рѣзуна, другій разъ яко піяка, то знову компонуючи собѣ, що Тарасъ заѣхавъ до якогось панка на Волынь, и тамъ переиначивъ всѣ противъ Ляхамъ писанй творы на йхъ корысть. (!) Недавно тому помѣстивъ знову тойже Dziennik Literacki въ Нрѣ. 83. въ артикулѣ „Wspomnienia z podróży" одну непомилешну гадку зъ гарною вѣстею про Тараса, которе мѣсце дало намъ властивый повôдъ до нынѣщнѐи ôдповѣди. У тôмъ то артикулѣ, якійсь честный мандрôвникъ, розказавши, якъ то ôнъ пытаючися по дорозѣ нашихъ людій, якъ далеко Польща, доставъ ответъ, ажъ по Кіѐвъ (?!) выявляючи потôмъ свое глубоке историчне знакомство, голосить що: cały ruch za Chmielnickiego na serjo za narodowy brać nie wypada, że inne przyczyny spowodowały to powstanie czysto s o c j a l n e, далѣ ось такими ôдзываеся словами:

„Jeżeli można brać dumy Szewczenki za myśli snujące się w sercach ludności ukraińskiej, dopatrzylibyśmy w nich rzeczewiście jakiejś tęsknoty do istnienia narodowego; jednakowoż w tych dumach przeziera wszędzie duch zawistny malujący usposobienie osobiste tegoż pisarza, co wyższémi uczuciami obdarzony, w skutek swego urodzenia zajmował stanowisko tak upokorzające. że był lokajczykiem u szlachcica moskiewskiego Niemca, a potem u pana Florkowskiego. Ten

dopatrzywszy w nim zdolności, dał go na naukę do Petersburga, zostawił go tam jako wolnego już człowieka, do dalszego swego kształcenia."

„Szewczeńko napisawszy w jednej swojej dumie obrażający paszkwil na Mikołaja I. oddany był na lat 10 do Orenburgu, gdzie wpadłszy nazad w pierwotne swe stanowisko, oddał się z rozpaczy pijaństwu i zmarnował zupełnie swój pierwszy urok. Wysłużywszy swe lata, w skutek tego nałogu umarł na puchlinę wodną.“ (!)

Такій то судъ выдавъ на тôмъ мѣсцѣ надъ Тарасомъ Dziennik Literacki. Вже зъ того порозумѣють нашѝ коханѝ земляки о скôлько свобôдный той дневникъ въ компонованью собѣ нечуваныхъ фактôвъ и въ перекручѣнью правды. —

Моглибъ мы ôдъ разу теперь ôдновѣтси на ту всю покидь, которою то письмо зневажило нашого Кобзаря, еслибъ ходило о оборону якогось приватного чоловѣка. Но не таке становиско Тараса; свѣтле, высоке и поважве стôйно его такъ въ нашôй литературѣ якъ въ народности! Онъ нашъ безсмертный спѣвакъ и пророкъ нашого народу. – Для того выпадае намъ передъ всѣмъ выяснити то становиско яке Тарасъ въ нашôй литературѣ займае, додавши кôлька слôвъ про ёго стосунокъ до насъ Галичанъ, и ажъ потôмъ приступити до нашого властивого тематy. — Такимъ бо способомъ покажемъ, панамъ Ляшкамъ, що не химеры не фантасмагорія, а жива правда котору сильно чуемъ, говоритъ зъ насъ. — Поправдѣ буде то наше слôвце трохи обширнѣйше, но мы будемъ мати чисте сумлѣнье, щосьмо зробили наше завданье такъ, якъ належало и скôлько стояло въ нашихъ силахъ. — (дальше буде).

ЗА ТЕ, ЩО СТАЛОСЯ СЪ КОЗАКОМЪ БУРДЮГОМЪ НА ЗЕЛЕНÔЙ НЕДѢЛѢ.

Народне оповѣданье П. Кулиша.

(переведене зъ велико-руського.)

Прійшла Зелена Недѣля. Земля, наче красна панночка, нарядилася. Зеленѣющѝ сады якъ-бы пахучимъ молокомъ облъявъ; поля и городы красуються квѣтками, а повный хоръ птахôвъ не умовкае цѣлый божій день у воздусѣ, насыченôмъ запахомъ квѣтокъ.

Годѣ розказати, якъ-то весело у насъ на Троицькихъ святкахъ. Всѣ хаты и дворы уставленѝ кленомъ, берёзками, липою; се зоветься клечаньемъ. Всюди — нарошно для сёго свята — выметено, вычищено не абы-якъ. Перейдешь по улицяхъ — любо! Розубранѝ дѣвчата, якъ повный макъ въ городѣ, то красуютьтя передъ порогами хатъ, де вони въ кремѣнцѣ граються, и одна другôй повѣряють свои коханѝ таемницѣ, то въ короводахъ крутяться яркою дугою. Парубки, ажъ мило, водяться зъ музикою, танцюють, веселяться. Куди не глянь, народъ все пріубраный, пригладженый; навѣть и старѝ козаки въ отсѣ днѣ выходять посидѣти за ворота не инакше, якъ у новыхъ свиткахъ, въ стрôйныхъ поясахъ, зъ выхилеными по-верхъ свитки бѣлыми ковнѣрами сорочокъ. Тепле безхмарне небо грѣе, свѣтить и оживляе сю землю. Въ затѣнку вишень и черемохъ темно и холовдошно, а зъ-верхи все горить, все золотѣе. Далекѝ лѣсы синѣють, и годѣ розпôзнати, — чи то хмары на краю землѣ, чи то таки лѣсы. Вода блищить противъ сонця, и жодне око не выдержить тыхъ искоръ, що сверкають ôдъ ѣи поверхнѣ. Все живе, чудне и ненаглядне!

А настане нôчь, — повѣе свѣжостю, небо засѣеться звѣздами, выплыве изъ-за деревъ мѣсяць: тогдѣ — нова роскôшь. Тодѣ тѝ самѝ дворы и улицѣ, якъ-бы не тѝ: все буцѣмъ видишь у снѣ або на образѣ. Тутъ — вся половина церкви, ôдъ верха до споду, ярко блещить, якъ снѣгъ у морозну мѣсячну нôчь; въ другôй сторонѣ — купы садôвъ, повиснувши тяжкими вѣтами, грѣють на мѣсяцѣ свои круглѝ вершины; а тамъ — за розваленымъ млыномъ, на которôмъ тôлько голіи кôзлы не ясно мелькають въ туманцѣ, щось синѣе, и мутно свѣтить. Далеко-далеко потягнулася отся сива смуга: то ставъ — наше сельске море. Надъ ставомъ густо розрослися величезнѝ, сивѝ вербы; вони тѣсно обступили его, глядяться у его воду, повиваються ранкомъ его туманами, умываються вечеромъ его росою, и топлять въ нѣмъ свои дрѣмливіи вѣты. Изъ-за вербъ виднѣються винницѣ; про-мѣжъ вербъ свѣтиться инодѣ ôкно якои небудь самотнѣи хаты, и чуднымъ ôдблескомъ играе въ глубинѣ воды: буцѣмъ огняна мѣтла висить на гилочцѣ, и бье въ-низъ россыпными искрами. А мѣсяць осрѣбляе холодну воду, и наводить на неѣ мутну синеву.

Въ такѝ чуднiи ночи звучнiи пѣснѣ не умовкають у насъ по всѣхъ улицяхъ. Имъ вторить ôдголосокъ на ставѣ, неначе русалки, выплывши погуляти при мѣсяцѣ передрôжняють людськіи пѣснѣ. Часомъ пронесеся шумный хоръ скрыпокъ, и бубенъ зъ подалекого кôнця улицѣ, а въ слѣдъ за тымъ промчиться юрба гулякъ: вони кружаться, вони мѣшаються, мовъ коровôдъ нôчныхъ духôвъ, и нѣбы летять, нѣбы плывуть по воздуху. Такъ нôчь пролетомъ минае; а коли мѣсяць, зарумянившись и вырôсши за нôчь, стане садитись надъ димистою водою, и кине ôдъ себе багрову смугу у всю довжь ставу, ажъ тодѣ розходиться гуляща молодѣжь захрôпнути на часинку и займити у сна новыхъ силъ и охоты на завтрѣшній день.

У поважныхъ людей е свое дѣло, не таке роскôшне, а не менше для нихъ веселе. Выйшовши изъ службы божои заходять домôвъ, узяти хлѣбець и ôдправляються въ гостѣ — до крôвныхъ, до пріятелѣвъ, до знакомыхъ. Тамъ шумять веселіи розмовы, румянѣють наливки, носиться запашною парою варенуха; тамъ пôдгулявши нагадають и журавля, заведуть и чеберячки, и чого то вже не придумають. Розказувати про все те буде довга исторія; а въ мене е инша. Именно, я хочу розказати вамъ, яка притча лучилась зъ Воронѣжськимъ козакомъ Бурдюгомъ на Зеленôй Недѣлѣ.

Звѣсно всякому, що по нашому христіянському обычаю належить празнувати всю Зелену Недѣлю, и що робота, зроблена въ свято, до добра не доведе. Чи мало прикладôвъ бувало, що грôмъ палить стоги сѣна, накошеного або нагромадженого въ празничный день! А въ одного козака, на самого Палѣя, загорѣли на возѣ копы; та на силу, сѣрома, успѣвъ выпрягти волôвъ, а то розпрощавсь бы зъ ними на вѣки. Кажуть, що того огню, который зай-

меся ôдъ грому, ніяка сила людська погасити не може. Но чоловѣкъ, видко, такъ уже сотвореный, що єго навчити годѣ: не вспѣє выбратися зъ одного грѣху, и тутъ же лѣзе въ другій! Да и самому Бурдюговй було вже наказаньє за роботу въ свято. Разъ у недѣлю везе ôнъ сѣно. Такъ що-жъ? Въ половинѣ дороги калужа. Погода була суха, дощу не було зъ тыждень; и ôнъ же самъ не дальше якъ передъ годиною ѣхавъ по отсѣй самôй дорозѣ, а калужи не було. Нѣчого робити: Бурдюгъ вернувся на-задъ, зложивъ сѣно, и тогдѣ проѣхавъ домôвъ уже по-суху.

Однакъ сей случай забувъ Бурдюгъ швидко, и торôкъ на Зеленôй Недѣлѣ загадавъ згромадити накошене до святокъ сѣно. Було се на четвертый день святокъ. Посвѣдавши гарно осталыхъ ôдъ вчерашнёго дня вареникôвъ и пампушокъ, ôнъ запрягъ до воза пару коней (Бурдюгъ бувъ собѣ козакъ заможный), и поѣхавъ у свôй хутôръ. Надъ вечêръ, коли за коловоротомъ показалася вже курява, ôдъ повертаючого изъ поля стада, а крôзь неѣ чути було траскане довгого батога и знакомй клики чередника, вся парахвія, у которôй живъ Бурдюгъ, зъумѣлась було дивною проявою. Бурдюгъ, що завше шанувавъ свою пару коней, и тôлькô зъ-рѣдка пускавъ ихъ рысью, теперь летѣвъ що є духу, самъ зъ-на-аршинъ пôдскакувавъ на возѣ, и непестанно дравъ нагайкою коней; а конѣ неслись якъ стрѣла, и вôзъ торохтѣвъ, непаче десять Литовськихъ тарадаёкъ бѣгло бы зъ горы. Всѣ старй козаки, що сидѣли въ солодкôй бездѣйности за воротами, и молодй хлопцѣ, що по дорозѣ въ качатки грали, вывели одинъ товкъ: що щось незвычайного сталося; а де-якй старухи зачали вже поговорювати, що вони сами бачили, якъ Русалки гналисъ за Бурдюгомъ.

Сумный та невеселый пріѣхавъ Бурдюгъ до дому, сѣвъ конець стола, и задумався. Малый сынокъ єго, довѣдавшись, що пріѣхавъ батько, вбѣгъ у хату, верхомъ на паличцѣ; но помѣтивши, що отець чогось суровый, не посмѣвъ сваволити якъ звычайно, поставивъ въ кутѣ свого безнôжого коника, несмѣло подôйшовъ икъ батьковй, и мовчки заглядавъ єму въ очи, наче выпрошаючи ласки. Отець взявъ єго на руки.

„Багато, батьку, пчолы наносили меду?“ спытала дитина.

„Багато,“ одвѣчавъ батько, и нѣ слова.

Замовчавъ-же й дѣтвакъ, видячи, що батько щось трохи призадумався.

Небавомъ змеркло. Подали вечерю; а коли запашна пара борщу докоснулася єго нюху, Бурдюгъ зачавъ поглядати веселѣще, а далѣ сказавъ:

„Ну, жѣнко, теперь я самъ не буду, и дѣтямъ закажу робити въ свято.“ (Д. б.)

МАТЕРІЯЛЫ ДО СЛОВАРЯ.

При розвитію народнёго и литературнёго житья въ нашôй пôдкарпатськôй Руси жаденъ недостатокъ не даєсь такъ дуже чути, якъ недостатокъ словаря южноруського. Богато говорилось за те уже и въ нашихъ Вечерницяхъ, и въ Словѣ; одинъ зъ нашихъ народолюбцѣвъ назначивъ навѣть надгороду за выготовленьє такого словаря, а прецѣнь до нынѣ єго не має; причина тому, що выготовленьє такого дѣла завдає поєдинчимъ людямъ богато многолѣтнёи працѣ. Лишень спôльнй, зъєдиненй силы могуть те дѣло прискорити. Порозумѣли то добре нашй Лвôвськй семинаристы и по цѣлорочнôй працѣ зôбрали тôлько лексикального матеріялу, що не забаромъ будемъ мати зъ ёго не малый пôдручный словарь, котрый на разѣ зарадить тôй великôй потребѣ. Не такъ легко однакожь вычерпати все богацтво нашои мовы, и словарь хочъ бы найпростороннѣйшій не може обôйняти въ собѣ нашого языка вѣ цѣлôй ёго обширности, а поставивши собѣ якусь систему, конечну при кождôй лексикальнôй працѣ, не уласть всѣхъ нюансôвъ и властивостій живого народнёго слова. Нашй наддпѣпрянськй братья всѣми силами беруться за те дѣло. П. Шейковській выдавъ недавно 1. выпускъ свого южноруськo-московського словаря (ôдъ *а* до *е*). Цѣлый словарь складатись буде зъ 36.000 слôвъ. Панъ Кулѣшъ такожъ выготовляє великій южноруській словаръ, но тіи працѣ до насъ не такъ легко доходять, тай може авторы не мали случайности вмѣстити тамъ богато зъ нашои пôдкарпатськои Руси уже по тôй причинѣ, що доси мы мало журились о те, що за кордономъ дѣєся. Тожъ пôдмогаючи нашимъ землякамъ, котрй на тôмъ полѣ працюють, отвираємъ колюмны нашои часописи всѣмъ, що бажають прислужитись нашôй словесности, подаючи имъ способность, обявляти мало чуванй слова, а просимо кожду хочъ бы найменшу таку працю переслати у нашу Редакцію. На теперъ збогативъ насъ П. Магура не малою зôбркою южноруськихъ слôвъ, котрй зôбравъ въ округѣ жолкôвськимъ, а зъ котрои часть невеличку такъ докладно, якъ мы єю дôстали, низше помѣщаємъ:

Барашкувати — дармувати.

Бартухъ — найбôльша паска (хлѣбъ великодній, — найбôльшій бохонъ).

Барышъ — капиталъ.

Барышêвникъ — капиталистъ, — такожь чоловѣкъ жіющій зъ готовыхъ грошей.

Безъ дому и безъ лому, — ohne Dach und Fach.

Бжечати — жебонѣти, жужжать, summen.

Блѣхъ — болоня, die Au.

Бовванѣти — туманомъ, хмарою облекатися.

Бовдуръ — идолъ, руина, неуклюжій чоловѣкъ.

Болотня — болотниста дорога.

Бомокъ — Die Bremse.

Бочіястый — бѣлобокій (вôлъ).

Бочуля — бѣлобока корова.

Бурхати — рыти, будити.

Бычина — волова шкура.

Бѣгало, бѣгусъ — той що много бѣгає.

Вариcте — варене мясо.

Ватра — попелище зъ соломы. — Ватра, въ карпатськôмъ нарѣчію, значитъ — огонь.

Великданъ, — ниця, — ка, великого росту, dragal

Велитень, велитъ, велитиця — исполинъ, der Riese, die Riesin,

Вертолити — зле крутити (веретеномъ); зле прясти.

Вертюхъ — непосидюща дитина, макогôнъ.

Вздовжъ та поперекъ натягнутися — умерти, здохнути.

Вилиско — держакъ ôдъ (н. п. желѣзныхъ) вилъ.

Винникъ — винокуръ, Branntweinbrenner; нехлюйный чоловѣкъ.

Винниця — винокурня, Branntweinbrennerei.

Витутка — звивалка, самотѣчка.

Водило — der Zügel.

Вôжкати, навôжкати — вôжки до водила припяти.

Вôжки — возжи, das Lenkseil.

Возильникъ — извощикъ, der Fuhrmann.

Волокъ — така страва, варена зъ зѣлья.

Волосѣнка — Sänger, sylvia

Волосено, волосѣнь — Pferdschweifhaar.

Волоцюжникъ, -ниця — Landläufer, -in.

Воротати, оворотати, — облущити, облупити; eine Frucht (н. п. просо въ ступѣ) enthülsen, stampfen; die Rinde vom Baume abschälen, — обкорити.

Воскресъ — свѣжа краска въ лицѣ; aureola, nimbus.

Враждати — ворогувати.

Въ-споминокъ — на памятку.

Вторинець — другакъ, другій рôй.

Втыркатися — вмѣшуватися.

Выбаги — вымыслы.

Выгинчастый — biegsam, geschmeidig.

Выпôръ — Lohkuchen, -käse.

Выродникъ, -ниця — wyrodek.

Высиляти (выпôръ зъ прикадка) — ausschöpfen.

Высиляти (нитку зъ иглы) ausfädeln.

Выскипати — (н. п. немудрый до насъ его выскипавъ, der Teufel hat ihn zu uns gebracht.)

Высолопляти — выставляти (н. п. языкъ), herausstrecken.

ЛИТЕРАТУРНІЙ ВѢСТИ.

Довѣдуемось, що Пр. катихетъ И. Гушалевичъ подавъ о концессію на письмо „Дôмъ и школа." Уже самъ надписъ показуе головну задачу того письма. Шановный редакторъ заспокоивъ бы одну зъ головныхъ потребъ часу, розсѣваючи посредственно просвѣту по мѣжъ нашимъ людомъ а свѣдомôсть южноруського языка, о котрôй свѣдчать першій поетичній творы Пр. Гушалевяча даютъ намъ поруку, що людъ нашъ, якъ и ёго учителѣ, зрозумѣютъ „Дôмъ и школу," а редакція зхоче обзнакомитись зъ потребами люду, що може тое письмо зъ часомъ здѣлати для насъ необходимымъ, чого ёму ôдъ серця зычимо.

Доносять такожъ, що въ Перемишлѣ стане выходити письмо „Сянъ" пôдъ редакціёю П. Дзѣковского (чи вѣсть ся правдива ручити не можемъ —) въ такôмъ злучаю малибъ мы Южнорусины 5 до 6 часописьмъ т. е. Основу, Вечерницѣ, Слово, Дôмъ и школу, Вѣстникъ, тай може Сянъ; число все таки невеличке, сли розважимо що Словаки, котрыхъ не мае и тôлько якъ насъ пôдкарпатськихъ русинôвъ, числять уже до нинѣ журналôвъ 10.

ВСЯЧИНА.

Навчить бѣда попити! — Сеся приповѣдка наша справджуеться теперь и въ Англіи. Звѣстно, що война сѣверноѝ Америки набавила великого клопоту англійськихъ фабрикантôвъ, выробляющихъ заполочевѝ товары. Отже теперь подавъ одинъ фабрикантъ до торговельнои избы въ Менчестерѣ той способъ: щобы-траву морську — Zostera marina которои на выбережьяхъ Восточного, Сѣверного, а особенно Середземнёго моря избыткомъ находиться, а котору ôдъ давна на матерацы и въ фабрикахъ паперу уживали, замѣсть заполочи (бавовны) прясти. Предложена на показъ пряжа бачиться ужиточна, хоть волокно все таки за надто крухе буде, щобы заполочь заступити. А то зновъ буде бѣда наша, якъ зачнуть Англичане выробы зъ тои травы замѣсть заполочевыхъ намъ продавати; та тôлько що може и вона навчить насъ попити, и мы чей колись обôйдемся безъ заграничнёго заполочевого дрантья, за которе вся интелигенція нашого народу (народъ самъ у сёму безгрѣшенъ) зъ ущербомъ промыслу краевого, который такимъ дѣломъ николи пôднестися не зможе, що-року такѝ великѝ гроши въ чужину выкидае. Майже всѣ сукна, якѝ мы носимо, и за пôвъ-рôкъ звычайно зношуемо, то — заполочь, тôлько що вовною подурена; а якѝ бы то сукна у насъ таки зъ нашои вовны въ нашихъ фабрикахъ выробляти можна! О такихъ скунахъ мы теперь тôлько зъ традиціи знаемо. — А поки що, то нашѝ гадки зостануть pia desideria, доки и на насъ самыхъ не справдиться повысша пословиця.

ПЕРЕПИСКИ.

Ш. П. Федьковичу. Выбачте Добродѣю, що мы, помѣщаючи частину зъ Вашого „Новобранчика" перемѣнили Кулѣшеву правопись на правопись П. Головацького; важни причины мали мы до того — незанехаемъ незабавомъ Вамъ лѣпше высповѣдатись. —

Ш. П. Левъ Лев. . . . . въ Комосовицяхъ: Постараемось о те, що ôдберете кожде число Вечерниць въ свою пору, передплаты однакожъ намъ не присслайте. Артикулы Ваши зъ Физики, Геологіи, Археологіи и Нумизматики охочо прійемемъ и надрукуемъ ихъ у нашôмъ письмѣ, лишень просимо не пересилати ихъ частями, а въ цѣлости. —

Часопись Вечерницѣ выходить що четверга у Львовѣ.

Цѣна передплаты

Для Львова	за рôкъ 4 р. 50 кр.	за пôвъ року 2 р. 30 кр	за чверть року 1 р. 20 кр.
По-за Львôвъ	„ 5 .. — „	„ 2 „ 60 „	„ 1 „ 40 „

Передплату ôдбирае: Володимиръ Шашкевичъ пôдъ Ч. 229 мѣсто у Львовѣ.

Одвѣчальный редакторъ Федоръ Заревичъ. Головный сотрудникъ Володимиръ Шашкевичъ.

Въ печатнѣ Институту Ставропигійского